

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למשפטים
אלימות נגד נשים במשפחה בראיה רב מימדית תשס"ח
ד"ר דניאלה שבאר-שפירא

מועד ב'

1. משך הבחינה שלוש שעות.
2. יש לענות על השאלה בפרק א' (70 נקודות) ושאלה אחת מפרק ב' (30 נקודות).
3. מותר להעזר בכל חומר עזר.
4. נא לכתוב רק בצד אחד של הדף.
5. נא לשים לב למגבלת מקום.
6. התשובות צריכות להתבסס על תיאור המקרה. להקפיד ולא להתייחס לנושאים שאינם באים לביטוי בתיאור המקרה.

פרק א' – ענו על השאלה הבאה (70%):

שאלה ראשונה:

לאה ומאיר נשואים מזה 40 שנה. לבנה"ז ארבעה ילדים ומהם 9 נכדים. הם מתגוררים מאז נישואיהם בבית השייך להוריה של לאה ומשלמים שכ"ד למשפחתה. מערכת היחסים בין בנה"ז ידעה ימים טובים יותר וימים טובים פחות.

מעט לאחר הנישואין, כשלמדו יחדיו בסמינר למורים, נכנסה לאה להריון וסבלה מהקאות ועייפות רבה. מאיר שכנע אותה לעזוב את הלימודים ולהשאר בבית לטובת בריאותה ובריאות העובר. הוא חזר ואמר כי אם תתיש את עצמה היא עלולה להזיק לעובר.

משעזבה את לימודיה חשה משועממת והעבירה את עיקר זמנה במפגש עם חברות וקריאת ספרים. לאחר זמן החל מאיר להעיר לה על התנהלותה ועל האופן הרייקני בו מעבירה את זמנה. כשהיה חוזר הביתה בערב, התביישה לספר לו מה עשתה והחלה מתחמקת. על מנת ליצור שיחה התמקדה בעולמו ובחיוו והרבתה לשאול אותו – מה עשה, מה למד, מה הוא חושב על התרחשויות פוליטיות ואחרות וכו'. מצב זה נעם למאיר עד מאוד.

לאחר לידת התינוק רמת המתח בין מאיר ללאה עלתה. הטיפול בתינוק היה מעייף ותבע מלאה התמסרות מוחלטת. מאיר היה חוזר עייף בערב וציפה לקבלת פנים חמה ומתעניינת כבעבר. כמו כן טען כי אם לאה כל היום בבית "אין זה מוגזם לצפות שהבית יראה מטופח וכי ארוחת ערב, אפילו פשוטה, תהייה מוגשת בשולחן". לאה מצאה עצמה מתאמצת יותר ויותר כדי להוכיח למאיר ולעצמה כי אינה "חדלת אישים" כפי שמאיר כינה אותה לעיתים קרובות. היא חשה כי היא מאכזבת את מאיר וחששה לאבד אותו.

לאחר כשנה מאיר החל לדבר על ילד נוסף. לאה היתה מותשת. היא חששה כי הטיפול בשני ילדים קטנים ובמשק הבית יהיו קשים מדי עבורה וידגישו יותר ויותר עד כמה אינה אישה מוצלחת. כאשר ניסתה לדבר על כך עם מאיר הוא הגיב בביטול ואמר כי אוהב אותה מאוד ובטוח כי אם רק תרצה מספיק ותתאמץ – תצליח. כמו כן טען שהוא רוצה משפחה גדולה עם הרבה ילדים, וכדי לממש זאת לא יכולים להרשות לעצמם מרווחים גדולים. לאה נענתה.

לאחר לידת הבת השניה המרחק בין בנה"ז הלך וגדל. מאיר התקדם בעבודה כמורה ולאה נותרה בביתה. מאיר זלזל ביכולת ניהול משק הבית של לאה והחל מתערב יותר ויותר בשיקוליה, החלטותיה והאופן בו הוציאה כסף. לפעמים היה מופיע באמצע היום ו"תופס" את לאה ישנה עם הילדים או מדברת בטלפון. במצבים אלה היה צועק עליה "לא יתכן שאני כל היום בעבודה ואת לא עושה עם עצמך כלום." באחת הפעמים אמר "את מתנהלת כמו ילדה. לכן אני מנתק את קו הטלפון ולוקח אחריות בלעדית על ההוצאות." בצר לה שיתפה לאה את אימה וזו אמרה לה שהיא דווקא מצדיקה את מאיר – הוא עובד מאוד קשה והיא מתבלטת ומבזבזת את כספו. עוד אמרה כי עליה להתחזק ולהצדיק את השקעתו של מאיר בה.

בהיותה מטופלת בשני ילדים קטנים וללא כסף, מיעטה לאה לצאת מהבית או לפגוש חברות. כמו כן מנעה מלהזמין כי חששה שמאיר יופיע פתאום ושוב יחוש כי בזמן שהוא עובד היא מבלה. קשריה עם חברותיה ומשפחתה הלכו והתמעטו.

נושא מרכזי במחלוקת בניהם היה הקשר המיני בניהם. מאיר טען כי חוסר התעניינותה של לאה במין הוא הוכחה לחוסר אהבתה ואפילו לאפשרות שהיא בוגדת בו. לאה היתה נחושה בדעתה להוכיח למאיר כי לא כך הוא ומצאה עזמה שוב ושוב מקיימת איתו יחסי מין ללא חשק ובלי הנאה.

1. האם מערכת היחסים בין בני הזוג היא מערכת יחסים אלימה? בתשובתכם התבססו על סוגי הגדרות ומושגים רלוונטיים מתוך הידוע על מערכות יחסים אלימות. (30 נק' עד 3 עמודים).
2. כיצד ניתן להסביר את תגובת אימה של לאה למצב? בתשובתכם יש להתבסס גם על מושגי התאוריה הפמינסטית ותאורית החליפין החברתית. (15 נקודות עד עמוד וחצי).

יום אחד מאיר שב מעבודתו והטיח האשמות קשות בלאה מתוך שכנוע עמוק כי אינה מתפקדת כאישה משום שחדלה לאהוב אותו ומשום שבוגדת בו. בחמת זעם הוציא מארונה של לאה את בגדיה החגיגיים ולבנים חדשים וגזר אותם לגזרים עם מספריים. כמו כן רוקן את תיקה של לאה לפח האשפה (עם כל התעודות, המסמכים והניירת) ואת האיפור שלה רוקן לאסלה.

לאה היתה המומה, מבוהלת ולא הצליחה לישון כל הלילה.

3. למחרת, לאה פנתה אליך ליעוץ משפטי ורצתה לדעת מה האפשרויות העומדות בפינה. תארו את האפשרויות המשפטיות הקיימות ואת גדר הספקות. (25 נקודות עד שני עמודים).

פרק ב' – ענו על אחת מהשאלות הבאות (30%):

שאלה שניה:

כיצד היו מסבירות פלד (Peled et al, 2000) ולואיס הרמן (1995) השארותה של לאה במערכת היחסים? מה מציעה מילס (Mills, 1996) כדי לעזור בטיפול ללאה ולנשים אחרות במצבה? (30 נקודות, עד 2 עמודים)

שאלה שלישית:

במשך השנים התפרצויותיו של מאיר הפכו שכוחות, פיזיות וחמורות יותר ויותר. בגיל 64 אחרי 40 שנות נישואין, בעקבות התפרצות אלימה בה שבר מאיר אגרטל על ראשה של לאה, היא הועברה למקלט לנשים מוכות.

ילדיה של לאה הוזמנו למקלט לשיחה עם העו"ס והגיעו ארבעתם. הם הביעו תמיכה חמה בלאה ובהחלטה להפרד. עם זאת ככל שחלף הזמן הם לא ביקרו את לאה, לא יצרו איתה כל קשר ולא הזמינו אותה אליהם. עם האב דווקא היו בקשר קבוע, דאגו לו, ליוו אותו לרופאים ואף מצאו לו עו"ד. כאשר לאה החליטה לשוחח איתם על כך, הגיעו לקלט רק שניים מילדיה לשיחה. השיחה היתה קשה – הם אמרו כי המצב של מאיר נורא, כי הוא ירד משקל, כי הוא מתחרט ומבטיח להיטיב את דרכו. לאחר סירובה לחזור או לרחם על האב, אמרו בכעס כי אם רצתה לעזוב היתה צריכה לעשות זאת לפני 38 שנים ולא היום.

מתוך הידוע על ילדים ומתבגרים חשופים לאלימות, כיצד ניתן להסביר את התנהגותם? (30 נקודות, עד 2 עמודים)

בהצלחה!!